

ילד מפליא

הגעוועים העוים לבית המקדש ולהקרבת הקרבנות, הביאו לשאלה אחת, שמופיעה פעמים רבות בספרים בכל מיני צורות.

מעשה באדם שנולד לו עגל. אמר לו בנו: "הנה נולד אצלנו קרבן פסח..." השיבו אביו: "שיהיה באמת קרבן פסח טוב..." הדבר היה במעמד כמה אנשים. ובעל הבית טוען שהתכוון לשחוק. **המהרש"ם נטה להקל,** כי גם הבונים יודעים שלקרבן פסח לא מביאים עגל, אלא ודאי אמר את זה בשחוק, כדרך הבורים... אמנם, למעשה המהרש"ם התיר רק על ידי שאלה בפני שלשה.

(שו"ת מהרש"ם ח"ב ע"ד, שו"ת "בית שלמה" ק"י)

וכן היה מעשה בנער שהביא ביום י"ג ניסן, שנת תקפ"ט, גדי לשחוט. ואמר לשוחט: "זה יהיה קרבן פסח". השוחט מיאן לשחוט, מפני שידע שיש חשש איסור בזה.

כתב רבי יעקב עטלינגר: כיון שהגדי אינו של הנער, הוא לא יכול להקדישו. ודן במחלוקת הפוסקים בדיון זה, אך כאן אין חשש מראית עין, כי כולם מבינים שלנער צעיר אין בהמות. ולמעשה, הנער ישאל על הקדשו, ימכרו את הגדי לנכרי, והדמים מותרים. (שו"ת "בנין ציון" כ"ח - התשובה נשלחה לבעל שם ממילסט"ט)

"איש כי ידור נדר לה". (ג' א)

אם אשכחך...

מעשה באחד שעלה לתורה ונדר לאחד ממוסדות החסד שבעירו. לאחר זמן שכח למי נדר. נשאלה השאלה מה יעשה, שהרי בעיר יש חברות צדקה רבות, הקדש עניים, ביקור חולים והכנסת כלה. **לכאורה יש לפניו שלש אפשרויות:** א. מספק ישלם לכולם. ב. אינו צריך לשלם כלל, כי לכל אחד יכול הוא לומר הבא ראיה שאתה הוא זה שהתכוונתי אליו. ג. יניח בין כולם ויסתלק.

החת"ס האריך בתשובתו ולמעשה פסק שיש להחמיר, ומשום ספק איסורא ישלם לכולם, עד שלא ישאר לו ספק, וכדברי הגמ' (מנחות קו): 'פירשתי ואיני יודע מה פירשתי, יהא מביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי'. והוי כהקדש ממש. וכפסק הרמב"ם והשו"ע שכתבו שהנודר צדקה ואינו יודע כמה נדר, מרבה ליתן עד שיאמר 'לא כל כך התכוונתי'. (י"ד רכ"ח ג) אמנם פשוט שאין לכופו על כך, ואם ירצה, יניח ביניהם ויסתלק. (שו"ת חת"ס י"ד ר"מ)

בשו"ת "רב פעלים" הביא שאלה דומה, ופסק שהאישה שנדרה תיתן לבית הדין את הסכום שנדרה, ובית הדין יחלקוהו בין הקופות, ויקחו מכל קופה שטר מחילה על שמה. (ח"א י"ד מ"ג)

לא יחל דברו!

הג"ר מנחם לנג רגיל לומר לתלמידיו בישיבת "דרכי משה": "ישנה מילה אחת שמי שידע להגיד אותה הוא מאושר, ומי שאינו יודע להוציאה מפיו הוא אומלל, והיא המילה 'טעיתי!'". **'טעיתי' לכולם - כולל הכל:** בין אדם לחברו, בין אדם לאשתו, לילדיו, לשכניו ואף לתלמידיו! (נר לשולחן שבת" מהרה"ג מ"ו)

היה זה בשנת תשנ"א, בישיבת פוניבז' לצעירים, כשהגיע ראש הישיבה, הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ' לסוגיה של 'חזקה אדם מחזיק דבריו הראשונים' - לא אמר טעיתי, גנח רבי מיכל יהודה בכאב ואמר: "דעו לכם תלמידי, כמה תלמידי חכמים שהיו יכולים להיות מאורי הדור, שהדור היה יכול ללכת לאורם לא זכו לגדולה, מפני שלא ידעו לומר את הגמרא הזו!" (שם)

דרש הג"ר משה שפירא על הקשר בין ארמית ללשון הקודש: בגמ' מצינו 'עביד איניש לאחזוקי דיבוריה' ו'אימליך'. יש פה לימוד: מי שאינו יכול לחזור בו מובא לשון 'עבד', ומי שיש בו את הכח לחזור הוא 'מלך'!

ילד מופלא

מעשה באישה תושבת בגדד שנדרה שכאשר יגיע בנה לגיל שבע, תלך עימו להשתטח על קבר עזרא הסופר, מרחק של ארבעה ימי שייט באוניה. ותיתן שם נדרים ונדבות כנהוג. **והנה בהיות בנה בן שש,** נזדמנה לה הליכה לקבר עזרא בנחת, בצוותא עם קרוביה. שאלה האישה האם יכולה לקיים את נדרה עתה?

השיב ה"בן איש חי" שאינה יכולה להקדים. כיון שהיא נדרה שרק לאחר שתזכה לראות את בנה חי שבע שנים תלך לנדוב למקום המקודש ההוא, וכאן עדיין לא עברו שבע שנים. **וכן מצינו בהלכות פדיון הבן.** במי שפדה את בנו לפני שלושים יום, ואמר 'מעכשיו', אין פדיונו פדיון, והמעות שנתן לכהן נחשבים כמתנה בעלמא.

לכן תמתין לקיים נדרה עד שישלם בנה שבע שנים. ואם בכל זאת הלכה עם קרוביה לקבר עזרא הסופר, אזי כשימלאו לבנה שבע שנים, תלך שוב להודות לה' על שהשלים לבנה עוד שנת חיים, שהרי על שנה זו לא הודתה עדיין. (שו"ת "רב פעלים" ח"א מ"ב)

"שש ערי מקלט תהיינה לכם". (ל"ה י"ג) ערי מקלט בזמננו!

מתוך הקדמת בעל החינוך לספרו: 'המצוות שחייבים בהן כל אדם מישראל הן מאתיים ושבעים וסימנם "ולבי ער". מהן מ"ח מצוות עשה ומאתיים עשרים ושניים לאוין.

והחיוב של אלו לעשותן אינו בכל עת, רק בזמנים ידועים של השנה, או מן היום, חוץ משש מצוות שחיובן תמיד - לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד בכל ימיו!

ואלו הן: א. להאמין בה'. ב. לא להאמין זולתו ג. לייחדו. ד. לאהבה אותו. ה. לירא אותו. ו. שלא לתור אחר מחשבות הלב וראיית העינים - סימנם 'שש ערי מקלט תהיינה לכם!' (עין ביה"ל א' וח"א א')

בעקבות רעידת האדמה שהיתה בארץ בשבוע שעבר...

"שש ערים הבדיל יהושע בארץ נענו ... שכם בהר אפרים". (מכות ט):

שכם הערבית רחוקה מלהיות עיר מקלט...

סיפר רבי משה בלוי: "לפנות ערב אנו שבים מנצרת לירושלים. לפני שכם יורד גשם שוטף, ומכיון שבין שכם לירושלים ישנה עליה קשה בהר, הנהג הערבי מפחד להמשיך בנסיעה בגשם ובערפל. אין הוא רואה את הדרך, וחושש שהמכונית תחליק.

כל התנגדותנו לא הועילה, ועל כורחנו הוא עוצר בשכם. אנו נכנסים למלון ערבי, אוכלים מעט, ומסתדרים לישון.

פתאום אנו מרגישים "תנועה" ורעש ריצת רגליים. כל אורחי המלון רצים בבהלה, ואנו לא יודעים מה קורה פה.

והנה נכנס למלון הנהג הערבי שלנו, כולו מבוהל ופניו מביעות אימה. ואומר לנו: 'בואו ניסע מיד לירושלים'. אנו שואלים, 'איך אפשר והלא גשם שוטף וערפל וסכנה?!'

והוא מתעקש ואומר: 'אם לא תבואו איתי אסע לבדי, ומחר תחפשו מונית אחרת'.

תוך כדי דיבור נכנס בעל המלון רועד בכל גופו. 'בשם אלוקים אל תסעו לירושלים! אל תעזבו אותנו! יש לי אישה וילדים, אני לא אקח מכם כסף על השהות במלון. אשלח אתכם על חשבוני מחר לירושלים'. התחנן שלא ניסע! והנהג לעומתו: 'בואו מהר, אני לא נשאר עוד רגע בשכם'.

ואנו עומדים נבוכים... נודע לנו שהיתה לפני רגעים ספורים רעידת אדמה קלה. ומפחד רעידת אדמה נוספת, רוצה הנהג הערבי לברוח לירושלים, שבה גרים יהודים רבים.

בחר הנהג הערבי את סכנת הדרכים, מאשר להשאיר בשכם העיר הערבית. וממש מאותו הטעם רוצה בעל המלון שנשאר לישון, כדי שאנו היהודים נגן על משפחתו ורכושו.

פרצה מריבה בין הנהג לבעל בית המלון. לבסוף ניצח הנהג. ובעל המלון ליוה אותנו בדמעות ותחנונים אולי נתחרט...

גם הערבים זכרו את הרעידה הקודמת בארץ ישראל, שבה נהרגו מאות ערבים, ואף לא יהודי אחד... בשכם לבדה מתו מאה ושלושים ערבים. והרופא היהודי שהיה גר בה נסע עם משפחתו לירושלים יום לפני הרעידה. הבית שבו גר נהרס כליל, וכל יושביו נהרגו, ויהי לפלא.

(ע"ל חומותיך ירושלים")

"ויחננו בהר ההר בקצה ארץ אדום ... ויעל אהרן הכהן אל הר ההר... וימת שם בשנת הארבעים".

אהרן נקבר בגבול אדום כדי להגן על ישראל - להיות מבצר והגנה על ארץ ישראל, כמו שבגבול המדינה בונים חומה ומבצרים להגן על המדינה מאויבים.

(ש"ק)

האם אהרן קבור לבדו בהר ההר?

כתב ב"בן יהודע" חידוש מופלא: נדב ואביהוא לא נקברו במקום חנייתם באותו זמן, במדבר הסמוך להר סיני. אלא קברו אותם בהר ההר, שבו נקבר אהרן הכהן בשנת הארבעים.

וקבורתם שם היתה על פי הדיבור, או על פי רוח הקודש של משה רבינו, שידע ששם יקבר אהרן. ויש נחת רוח לצדיקים בזה, שיהיו הבנים קבורים סמוכים לקבורת אביהם.

וכן שמעתי לפני כמה שנים, שמקובל בעולם שנדב ואביהוא נקברו בהר ההר, ליד מערת אהרן הכהן עליו השלום. (סוכה ח"ב כ"ה)

"אל אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה" (ל"ג נ"ד) היה הגורל צועק!

אם היה נראה שמעשי חסדיו של הרה"ג ר' מנשה אורשלמי יפסקו עם פטירתו יבוא המעשה המזדהים הבא ויוכיח:

מספר חודשים קודם פטירתו החליט בנו הרה"ג רבי אפרים לערוך התרמה למען ישיבות בין הזמנים לבחורי ישיבתו. לצורך זה הופצו כרטיסי הגרלה, כאשר הפרס הראשון היה כרטיס טיסה לקברות צדיקים בחו"ל.

פנה אל אביו וביקשו שירכוש מספר כרטיסים. רבי מנשה שמח וקנה. אך תנאי נחרץ היה בפיו 'והיה אם יזכה בפרס, הרי הוא תורם את זכיייתו לישיבה'. עבר זמן ורבי מנשה הלך לעולמו.

הגיע יום ההגרלה. דאגה קיננה בלב מארגני ההגרלה, מצב הישיבה היה בכי רע ומהיכן יקחו לשלם לזוכה בפרס הראשון...

ראשי הישיבה, תלמידים וציבור גדול התכנסו באולם. ערבבו את תיבת ההגרלה וקראו לאחד התלמידים להוציא את הפתק עם שם הזוכה המאושר.

מוציאים אותו בדחילו ורחימו, נשמת הנוכחים נעתקה - הזוכה היה לא אחר מאשר רבי מנשה אורשלמי זכרונו לברכה... אך בזה לא נגמר הסיפור. שוב מערבים את הפתקים ומוציאים שוב פתק בכדי להכריז על הזוכה השני, ושוב הזוכה הוא רבי מנשה, דממה הושלכה באולם, הנוכחים בהלם מוחלט.

באותו הרגע נזכר רבי אפרים בדברי אביו שאמר 'אם אזכה, אעביר את הזכיה בחזרה לישיבה'.

(נחלת מנשה")

"ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד".

ותמוה, מהיכן היה לבני גד וראובן מקנה רב, יותר מכל השבטים?

שבט גד חיבבו את המן - לכן נאמר על המן 'כזרע גד', ולא היו אוכלים דבר זולתו, אפילו בשר לא היו אוכלים, לא שחטו אף בהמה, כך נשאר מקניהם בשלימות ובמשך הזמן פרו ורבו. (תפא"י)

צאנו של יעקב אבינו היה מתרבה שלא כדרך הטבע. כשמת, ראובן נטל חלק בכורה, ובמשך השנים נתרבו לכמות עצומה. (שם)

ראובן היה מראה את הדודאים למקנהו, והיו פרים ורבים. (ש"ק)

ממה שהביאו מן המדיינים העשירו. (פסיקתא זוטרתא) מאחר שהם היו גבורי כח, בזזו אנשי צבאם יותר מכל השבטים. ("אור החיים")

ראובן וגד רצו בעבר הירדן בגלל שחשקו שקבורת משה תהיה בנחלתם, כמובא במפורש 'כי שם חלקת מחוקק ספון', רק מפני כבודו של משה שעדיין היה חי, וכן פחדו ששאר השבטים לא יסכימו לזה, תלו הדבר במרעה הטוב. (עין "שערי אהרן" ו"טעמא דקרא")

שבט ראובן היה שכנו של שמעון במדבר, פחדו בני ראובן שמא הגורל יעלה שיהיו שוב שכניהם בארץ ישראל, והרי שמעון חטאו בפעור - 'אוי לרשע אוי לשכנו', לכן רצו בעבר הירדן, אלא שבגדלות נפש תלו את טענתם במקנה, כיון שלא רצו לביישם. (ש"ק)

העיר הג'ר שלמה בן שמעון: לכאורה תירוץ זה תמוה, הרי כל החוטאים בפעור כבר מתו, אם כך מה היה החשש שלהם? אלא הם הבינו שהסיבה שהם חטאו היא שיש פגם בשבט שמעון.

אם כך יש לשאול מה הטענה עליהם? אלא יסוד גדול נאמר כאן: יש לכם את משה רבינו, יש פה את גדול הדור, קודם שואלים אותו מה לעשות, לא באים אליו בהצעה! ("נר לשולחן שבת" יש"כ הרה"ג ש"י)

"גם בני נף ותחפנס ירעוך קדקד". כתב רש"י: לשון רציצה. (מן ההפטרה)

זכרון לימי בין המצרים - טולוז בזמן הזה בימים ההם!

מנהג היה בעיר טולוז בצרפת פעם בשנה לסטור על לחיו של המנהיג היהודי... הדבר נקרא "מנהג הקולפיזציה" COLAPHISATIO.

וכך היה "מנהגם": ראשי העיר חיבבו את היהודים לתת מס לעבודה זרה, מנחת שעוה עבור חגא נוצרי. בעת נתינת השעוה נציג הקהילה היהודית שהביאה היה מקבל ברחבת הקתדרלה, במעמד כל בני העיר סטירת לחי איזומה... הדבר נעשה כדי להשפיל את היהודים ולהענישם על חטאם הקדמון...

בשנת ד"א תשע"ח 1018 ארע שמנהיג הקהילה ספג סטירת לחי כה עזה שגרמה למותו. רבני העיר פנו באיגרת אל רבי חסדאי אבן שפרוט, לספרד, כדי שינסה לבטל גזירה משפילה זו, וכדברי האיגרת: "נותנין פצע אחת על צוארו". ("מסמכי הכורים" ועוד)